

Miljøverndepartementet
Avdeling for naturforvaltning
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Institutt for
landskapsplanlegging

Vår ref.
..

Deres ref.
13/3589

Vår dato
24.01.2014

Ad: Høring av forslag til endringer i naturmangfoldloven kapittel IV om fremmede organismer

Institutt for landskapsplanlegging (ILP) ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) leverer herved sin høringsuttalelse.

ILP vil påpeke at vi i framtiden ønsker å bli ført som høringsinstans i prosesser om dette tema.

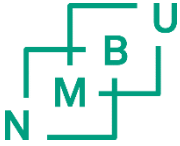
A) De foreslåtte endringene

1. Generelle kommentarer innledningsvis

Primært ønsker ILP/NMBU å uttrykke at endringsforslagene i naturmangfoldloven Kap IV utgjør en klar forbedring i forhold til den gjeldende lovteksten. Forslagene samt departementets redegjørelse i høringsbrevet legger til rette for en mer nyansert håndtering av innførsel, utsetting og omsetting av fremmede organismer. Vi ser positivt på

- ◆ En mer differensiert behandling av fremmede arter med hensyn på deres faktiske spredningspotensiale, på ulike steder i landet
- ◆ At det er tatt hensyn til praktisk oppfølging og håndheving av bestemmelsene
- ◆ Anerkjennelsen av behovet for en balansert avveining mellom ulike potensielt motstridende samfunnsinteresser, for eksempel kulturminnevernet, næringsinteresser og naturvern. Det er særlig gjennom høringsbrevet/MDs redegjørelser blitt tydeligere (hvilke verdier som kan vektlegges).

Departementet har med disse endringene fulgt opp noen av utfordringene som ILP påpekte i høringsrunden for *Forslag til forskrift om innførsel og utsetting av fremmede organismer* i 2010 (høringsuttalelse ILP fra 6.08.2010.) ILP mener likevel at det gjenstår noen uklarheter og problemer

med de foreslåtte lovendringene. Vi har forbehold og kommentarer, både prinsipielle, til innholdet i enkelte deler av lovteksten og til selve tekstoppsettet.

2. Prinsipielle kommentarer

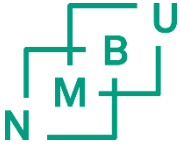
Vi mener det er viktig at det innledningsvis i kapittelet slås fast at hovedhensikten med bestemmelsene er å hindre spredning av potensielt svært invaderende arter i miljøet, slike som kan skade/ det biologiske mangfoldet. Aktsomhetsparagrafen (§28) gjør det. Men vi mener samtidig at det bør klarlegges at innførselen av nye planter per se ikke er problematisk, tvert om. Innførsel av nye arter har både vært betydningsfullt for hage- og jordbruksnæringen og et ledd i kulturutvekslingen med andre deler av Europa og verden. Dette har bidratt til økt biologisk mangfold. Videre har det vært og er det stadig nødvendig å videreutvikle og tilpasse sortimentet av grøntanleggs/hageplanter for å møte mulige nye utfordringer i form av sykdommer, klimaendringer osv., men også som kilde til opplevelse og berikelse av vår kultur.

3. Konkrete kommentarer til enkelte avsnitt i lovteksten §28 og §29

Vi stiller oss positive til begge avsnitt i loven.

§30 (utsetting og omsetting)

- ♦ En hjemmel for forbud mot utsetting i forskrift er hensiktsmessig med tanke på et ønske om å minke søknadsmengden.
- ♦ Vi ser positivt på de føringer som departementet gir i høringsbrevet for en forbudsliste gjennom forskrift (annet ledd b).
- ♦ Det er svært positivt at det presiseres at ikke alle arter i Svartelistens kategori «svært høy økologisk risiko» automatisk skal inkluderes i en slik forbudsliste, og at både regionale forskjeller i spredningsrisiko, forskjeller i hvor invaderende ulike arter er og samfunnsøkonomiske hensyn skal tas i betraktning. Vi vil da samtidig påpeke at det også vil være nødvendig å vurdere artenes verdi som hagekunst- og kulturhistoriske elementer.
- ♦ Vi mener det er hensiktsmessig at det skal gis hjemmel til i forskrift å kunne forby omsetting av nærmere bestemte landlevende planter. Dette vil minke ansvaret for undersøkelse av spredningsrisiko for ikke-fagkyndige, i det ansvaret skyves over på myndighetene og de aktørene som innfører og omsetter planter.
- ♦ Vi mener imidlertid at begrepsbruken er uklar: Det er ikke entydig hvilke planter det er som «ikke finnes *naturlig* i Norge»? Naturen er ikke statisk og dette krever en avklaring av tidspunktet forut for hvilket man vil regne arts mangfoldet for «naturlig». Et slikt tidsskille vil måtte være pragmatisk satt, og det er svært viktig at både faglige og praktiske premisser er lagt til grunn for det. Samme vurdering gjelder for uttrykket «ikke fra før finnes naturlig på stedet» (annet ledd a). Det er uklart hvordan «stedet» skal avgrenses. Er det en eneboligtomt, borettslaget, utbyggingsarealet for et boligområde eller er det hele byen/tettstedet eller endog hele regionen?

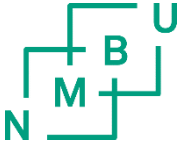

- ◆ Dispensasjonsbestemmelsen som i høringsbrevet foreslås gitt i forskrift (med hjemmel i §30 annet ledd b) som tilsier at det i helt særlige tilfeller kan gjøres unntak fra forbud om utsetting og omsetting bør etter ILPs mening blant annet kunne gjøres gjeldende når det er snakk om restaureringer eller bevaringstiltak i historiske hager, parker osv.

§ 31 (utsetting uten særskilt tillatelse)

Avsnittet er av særlig betydning for både private hageeiere og profesjonelle aktører i grøntanleggssektoren. Endringene er klargjørende på en del punkter i forhold til gjeldende lov, samtidig som de fortsatt generer en del praktiske og prinsipielle spørsmål. Vi mener det er hensiktsmessig at utsetting av planter i private hager unntas fra krav om tillatelse og dermed risikovurdering, av praktiske grunner.

- ◆ Men selv om departementet i redegjørelsen presiserer hva som anses som private hager, forblir grensen til «parkanlegg», der det jfr. §31d settes strengere krav til risikovurdering, uklar og vil gi utfordringer i praksis.
 - Endringsforslagene etablerer for det første ikke noe skille mellom utsettelse av planter i *private hager* som er initiert av private hageeiere versus av profesjonelle aktører.
 - For det andre vil parkanlegg i urbane strøk ofte ligge side om side med private hager. Vi spør derfor hvor hensiktsmessig det er å behandle hager og parkanlegg forskjellig i slike settinger. Om en ikke tillater utsetting av en plante i et parkanlegg på grunn av mulig spredningsfare samtidig som planten finnes eller plantes i hagene rundt er effekten som oppnås begrenset.
- ◆ Dette peker også på en grunnleggende problemstilling som lovteksten og høringsbrevet belyser i for liten grad: Urbane strøk er sterkt kulturelt preget og kjennetegnes av et stort antall «introduserte» arter og av sterkt modifiserte vekstvilkår. Negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet som kan oppstå gjennom utsetting av fremmede arter i disse områdene vil etter vårt syn være mindre enn de som kan oppstå ved spredning av fremmede arter i overgangssoner til eller i natur/naturpregete områder, slik det for eksempel kan være tilfellet ved hytter i utmark og på fjellet.
- ◆ Det er videre uklart hvorfor norske treslag skulle komme i en særstilling i forhold til norske busker.
- ◆ ILP ser også positivt på at det åpnes for at «andre nærmere bestemte områder» i forskrift kan innlemmes i de områder der det ikke trengs særskilt tillatelse til utsetting av landlevende planter (§31f). Det er imidlertid viktig å involvere relevante fagfolk i vurderingen av hvilke områder som en slik forskrift skal omfatte. ILP støtter et eventuelt krav om melding før utsettelse.

4. Lovteksten

ILP oppfatter teksten i kapittel IV i naturmangfoldloven som vanskelig tilgjengelig. Den bærer preg av at virksomheten som skal reguleres er kompleks. Vurderinger som i utgangspunktet krever et sterkt innslag av faglig skjønn søkes minimert og erstattet med forskrifter. Disse bærer preg av pragmatikk i stedet for prinsipiell tenkning.

Når det først er slik, er det viktig å ordne bestemmelsene slik at ulike parametere omtales hver for seg og samlet i egne avsnitt. Det gjelder fremfor alt ulike faktorer som påvirker spredningsrisiko og fare for det biologiske mangfoldet: typer av arter/organismer (fremmede som finnes i Norge, fremmede som ikke ennå finnes i Norge, Norske, d.v.s. stedegne på visse steder i Norge men ikke på andre, arter med ulik grad av spredningsevne), typer av steder (private, offentlige, naturpregete, dyrkede, urbane, osv.) I tillegg er det snakk om ulike aktørers kompetanse og ansvar.

B) Konklusjon: Innspill til videre arbeid med forskriften

Som en konklusjon på ILPs uttalelse vil vi presisere at det særlig er i arbeidet med forskriften(e) at loven vil kunne vise seg som formålstjenlig eller ikke. Loven vil kunne få vidtrekkende konsekvenser for planteskolenæringen samt tilgrensende næringer og profesjoner i grøntanleggssektoren. Den vil måtte føre til endringer i praksis, i utdanningsløpene og ikke minst i holdninger hos alle.

Det er derfor svært viktig at forbudslister, definisjoner av typer steder og planter, dispensasjonsbestemmelsen (etter §30b), krav til søknader og meldinger vurderes nøye og i nært samarbeid med alle berørte parter og kompetente miljøer.

Videre vil vi påpeke det behovet som vil oppstå for opplæringsmateriell, veiledninger og kurs til så vel allmennheten som profesjonelle. Dette gjelder særlig vurderinger i henhold til kravet om aktsomhet etter §28, men også konkrete opplæringsopplegg i søking, melding, osv. Vi ser frem til et samarbeid med departementet om tilrettelegging av slike tilbud.

Vennlig hilsen

Anne K. Geelmuyden
Professor ILP/NMBU

Corinna Clewing
Universitetslektor,
fagområdeansvarlig for «forming med planter» ved ILP/NMBU

Høringssvaret er sendt som epost til Linn-Helmich.pedersen@md.dep.no